

DÜNYA EKONOMİSİNDE GELİŞMELER, EĞİLİMLER VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Yusuf Işık

30 mart 2012

TEPAV

Sunuş Çerçevesi

1. Dünya ekonomisinde 2008 krizi sonrası gelişmeler
2. Eğilimler
3. Önümüzdeki dönem ve daha uzun vade
4. Türkiye açısından etkiler ve perspektifler

1. GELİŞMELER

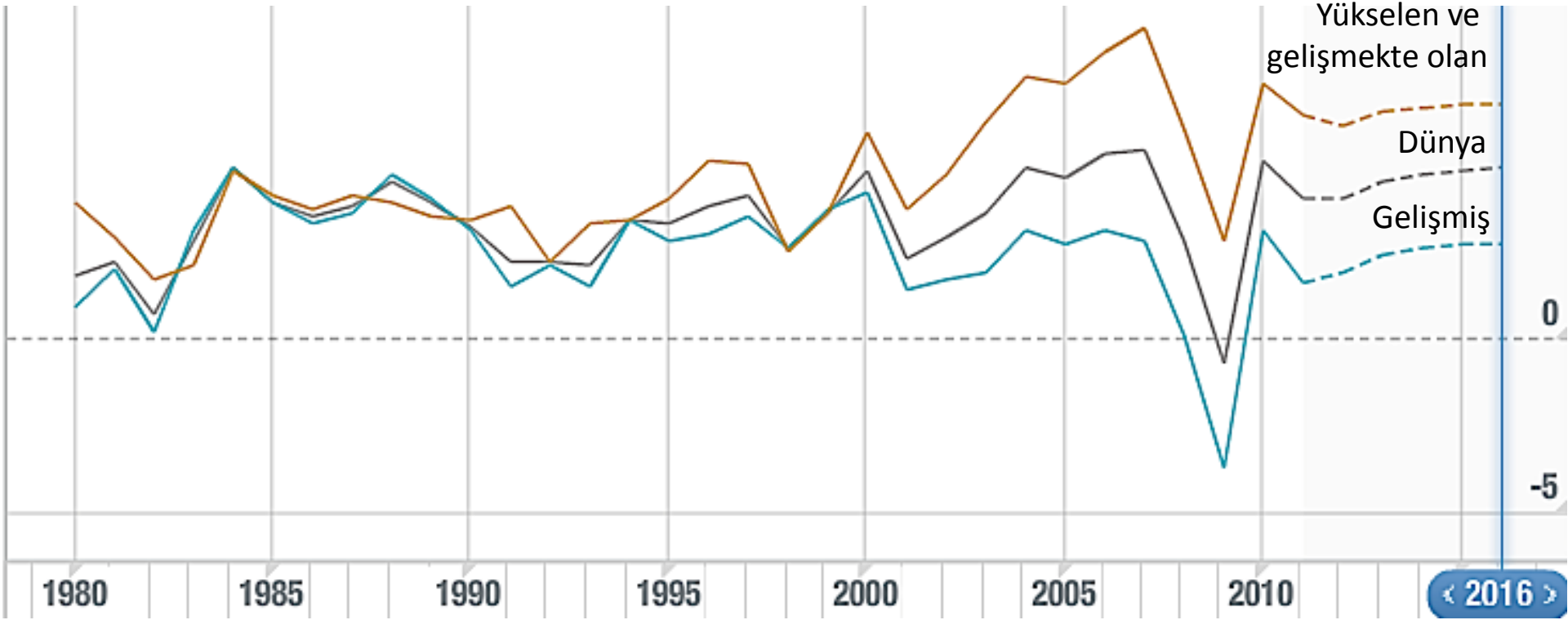
1.1. Kriz öncesi büyüme dönemi

- 2008 krizi ya da “büyük durgunluk” öncesi dönemde dünya ekonomisinde hızlı büyüme-bir ivme
- Yalnız bir döneme ilişkin yüksek büyüme değil kapasite artışı, potansiyel büyümede yükselme
- Aşırı genişleyici para politikalarının da önemli etkisi - ama bu esas neden değil
- 2006’ya kadarki 10 yılda dünya ekonomisi yılda ortalama yüzde 3.8 büyüdü
- 2004-2007 döneminde büyüme hızı:

Toplam:	> % 5
Gelişmiş ülkeler:	% 3
Yükselen ve gelişmekte oü	% 7.8

- ABD ekonomisi verimlilik artışı 1990’larda yüzde 2’ye yaklaştı
- Dünyada toplam Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları 2008’de 1.7 Trilyon dolara ulaştı

1.1.1. Büyüme Hızları

Kaynak: IMF

1.2. Kapasite artışının nedenleri

- Bu potansiyel büyüme artışının nedenleri arasında:
 - Bilimsel ve teknolojik gelişme-Bilgi Ekonomisi süreci,
 - Ekonomilerin ileri derecede uluslararasılaşması – günümüzde belirli olumsuz yönleri de olan-küreselleşme
 - Yükselen ekonomilerin dünya ekonomisindeki gelişme ivmesi
 - Çalışma olanak ve motivasyonunu ekonomiye daha çok aktarabilen mekanizmalar, rekabet olanağı
- Kriz öncesinde yaklaşık 500 milyon kişi mutlak yoksulluktan kurtulmuştu

1.3. Krizin boyutu

- 2008 krizi başta finans olmak üzere yönetim alanındaki büyük yapı ve işleyiş, yönetim bozuklukları ile bağlantılı bir kriz; subprime mortgage batağı hem bu kapsamda bir bileşen hem de tetikleyici oldu
- Kriz farklı ölçülerde de olsa tüm dünyada etkisini gösterdi
- İlk aşamada birçok bölgede sert ve kapsamlı bir etki yaptı,
- Gerekli önlemler alınmazsa uzun süreli etkiler yapacak yönler de içeriyor
- Başta işsizlik alanında

1.4. Önlemler

- Krize karşı önlemler için dünya düzeyinde harekete geçildi
- G 20, kurumlar, Dünya Bankası-IMF, istikrar için yeni yapılanmalar
- Yaklaşık 5 Trilyon dolarlık kamu desteği
- Çöken bankalara sermaye ve katılım
- ABD, AB, Çin, kısmen Japonya
- Finans-muhasebe alanında düzenlemeler, Basel III

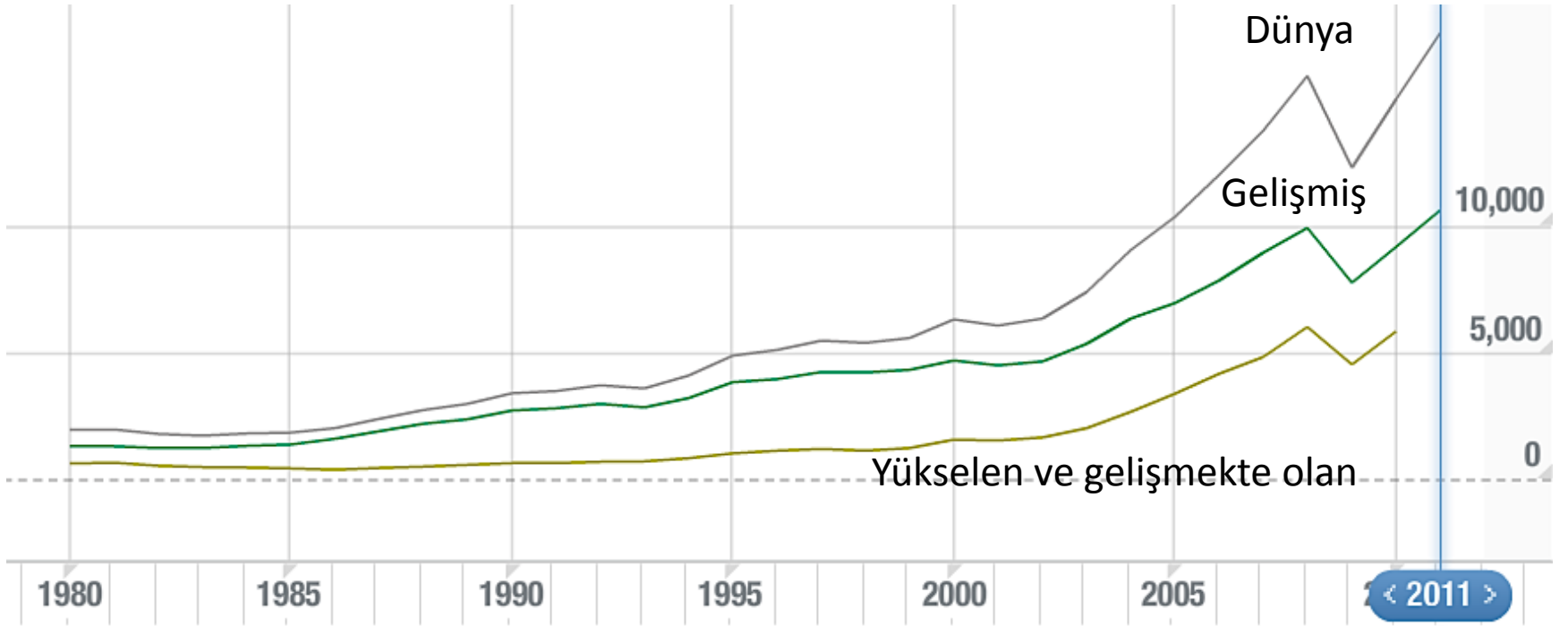
1.5. İyileşme belirtileri

- Dünyanın büyük bölümünde alınan önlemlerin etkisiyle başta finans ve ticaret alanında olmak üzere kısa süre sonra ilk aşamada iyileşme belirtileri
- Dünyada toplam ihracat hacmi 2010'da bir önceki yıldaki düşüşü aşan bir oranla % 14 arttı
- Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları 2010' da bir önceki yılın da % 5 üstünde bir düzeye ulaşarak 1.2 Trilyon dolar oldu-ama bu alanda iyileşme çok daha zayıf kaldı, 2008 rakamı 1.7 Trilyon dolardı
- Gelişmiş ekonomilerde işsizlik en az iyileşen alan oldu ve yüksek kaldı
- Her alanda olmasa da ilk aşamada iyileşme bir krizin hemen bir yıl sonrası için beklenebilecekten ötede oldu
- Bu kısmen kriz öncesi dönemdeki kapasite yükselmesini de yansıtıyor

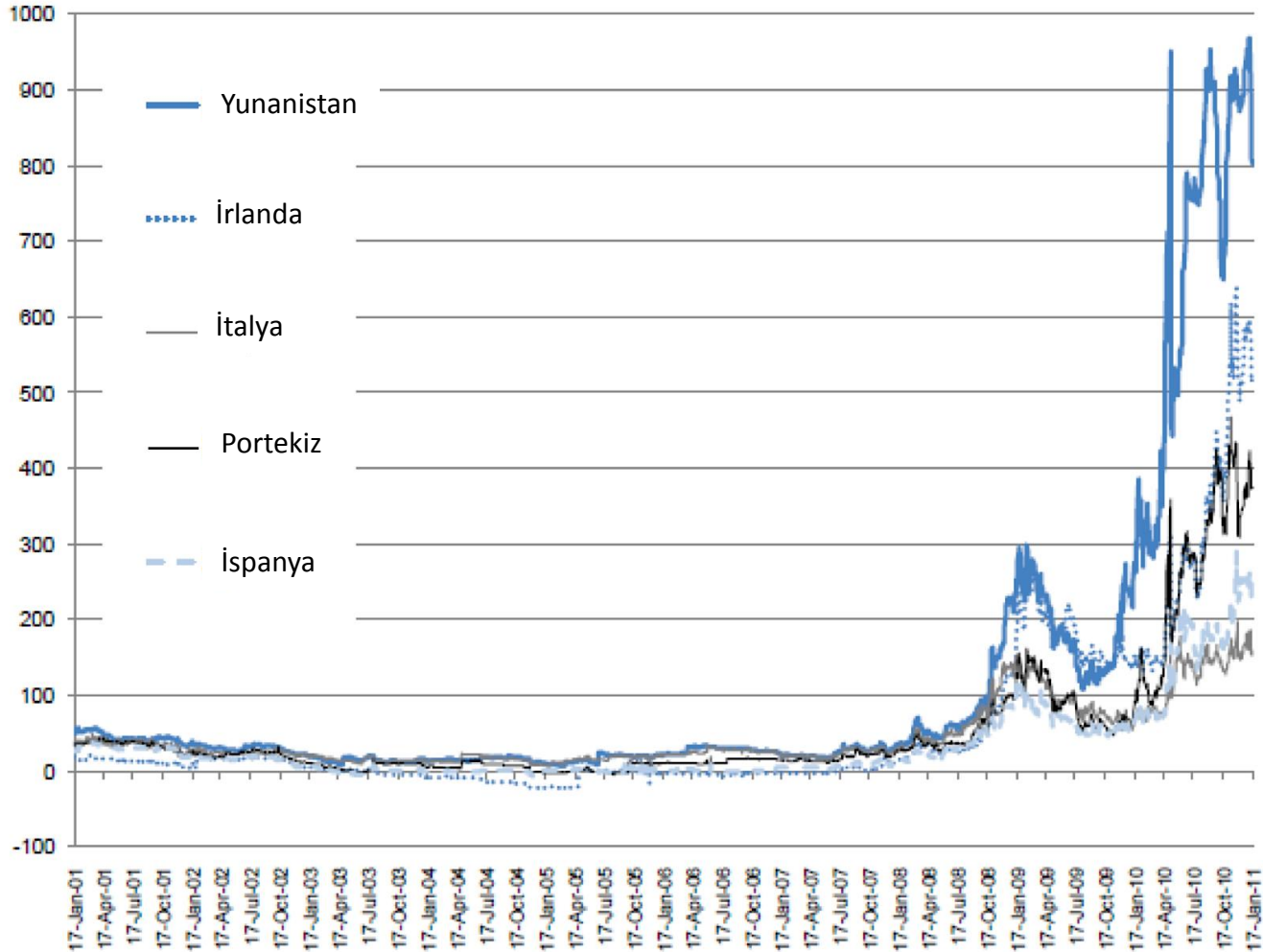
1.5. (devam) ve sonrası

- İyileşme belirtileri ortaya çıkınca G 20 çerçevesinde önlemlere ortak ilgi azaldı
- 5 Trilyon doların geri konulmasına yeterince eğilinmedi
- Dünya çapındaki dengesizlikler, ABD ve AB açıkları ve borçları ve kur sorunlarına çözüm çabaları sınırlı kaldı
- Dünya Ticaret Örgütü'nün faaliyet alanı çerçevesinde Doha Anlaşmasının sonuçlandırılması konusunda yeterli ilerleme sağlanmadı
- Kalkınma yardımında yavaşlama oldu
- Sosyal Güvenlik borçlarının yükselişi sürdü
- 2010'un 4. çeyreğinden itibaren Güney Avrupa ülkeleri ve İrlanda borçları spreadleri Alman tahviline göre hızla yükselmeye başladı
- Diğer taraftan bu süre içinde bilimsel ve teknolojik gelişme-Bilgi Ekonomisi alanında ilerleme önemli ölçüde devam etti

1.5.1. İhracat (Yıllık) (Milyar \$)

1.5.2. Alman Tahviline Göre Spreadler, bps

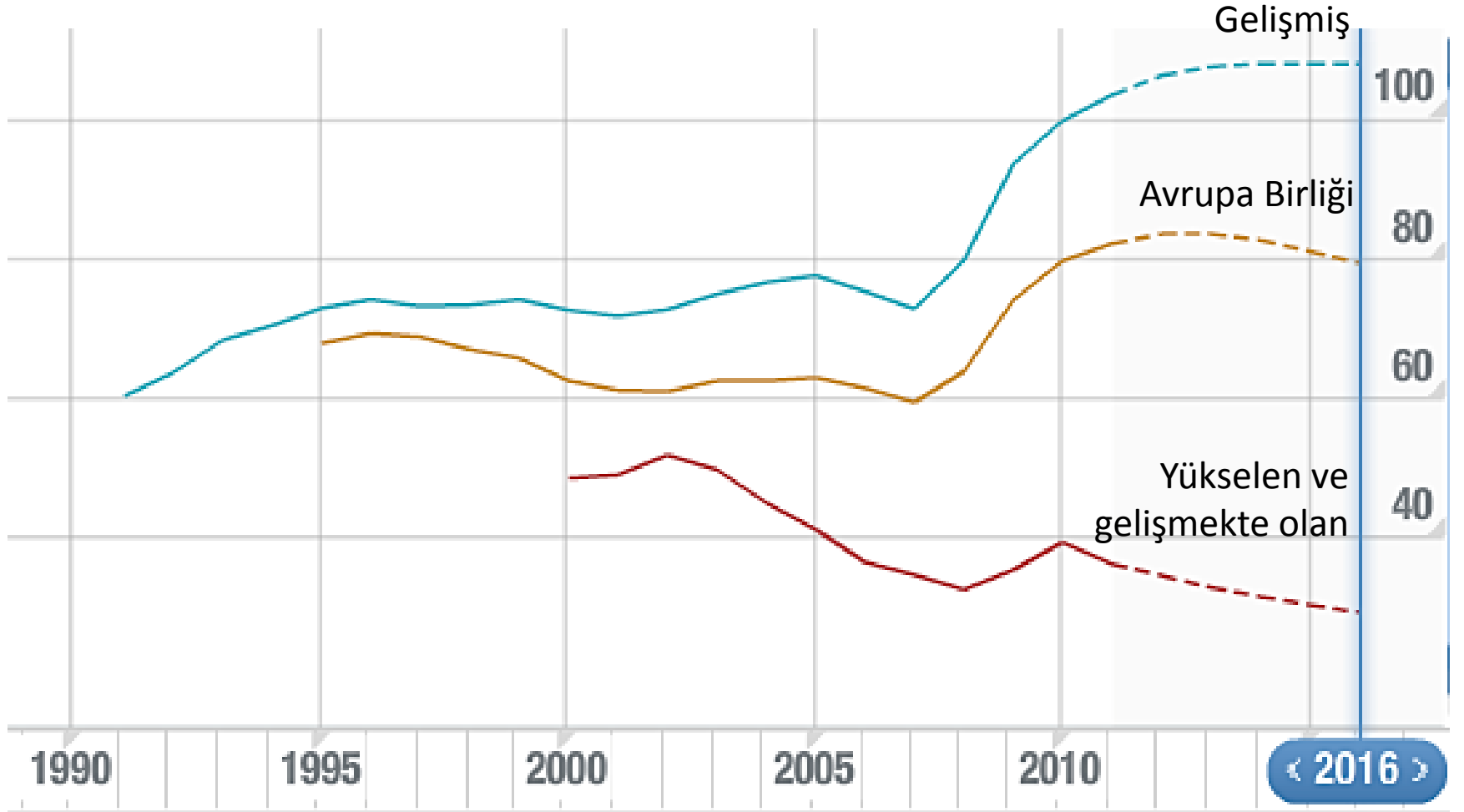

Kaynak: Datastream, OECD

1.6. 2011'in ikinci çeyreğinden itibaren durum

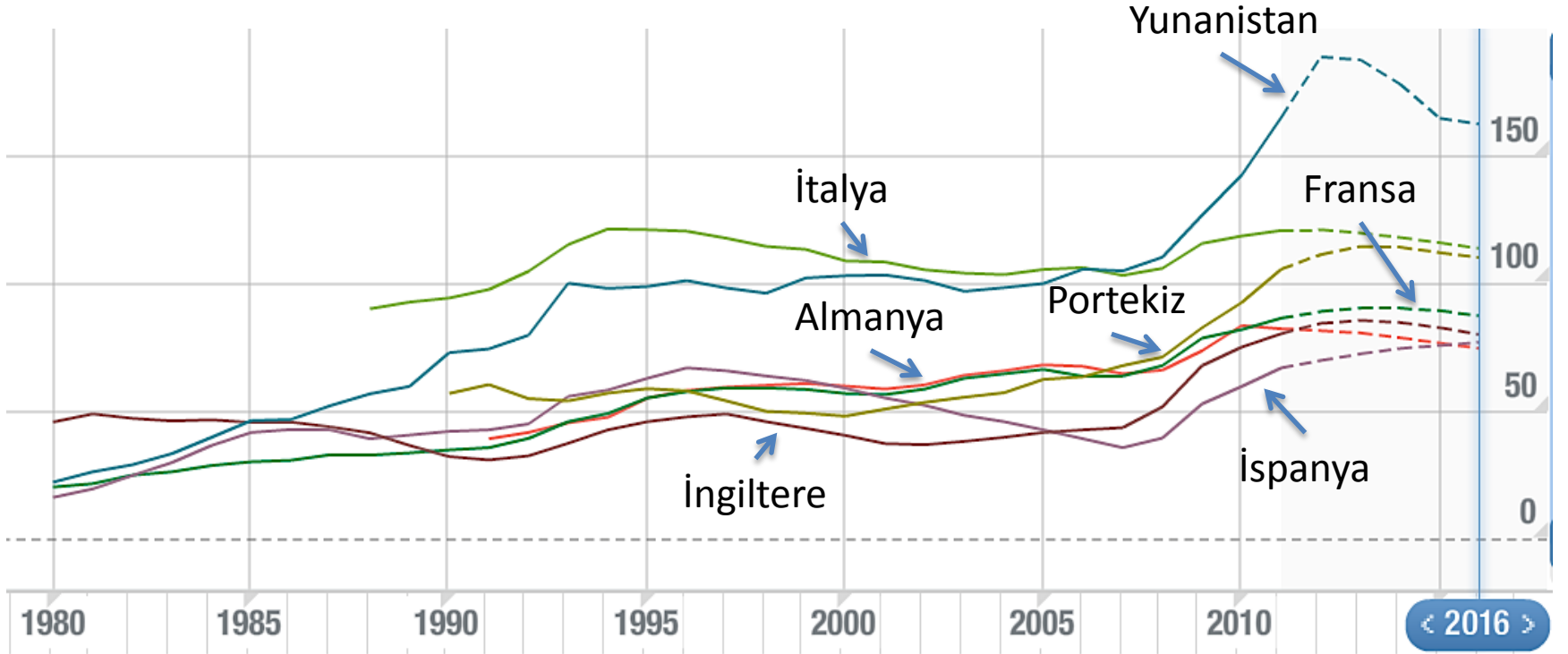
- Kamu boçlarında artış
- Avrupa bankalarına sorunları yeterince yansıtmayan stres testleri
- PMI'te düşüş
- Volatilitede artış
- Altında yükseliş –bir sığınak olarak görüldüğü izlenimini yansıtarak
- Öncelikle ABD'de birçok büyük şirketin performanslarının görece yüksekliği
- ABD'nin belirli büyük şirketlerinde likit birikmesi
- Şirketler ve temel değişkenlerle piyasa arasındaki ayrışma
- ABD'de ekonomik önlemleri ciddi ölçüde kısıtlayan siyaset/yönetişim sorunları
- Güven ve siyasetin işlevliliğinde ciddi düşüş

1.6.1. Brüt Kamu Borcu, (GSYH yüzdesi)

Kaynak: IMF

1.6.2. Brüt Kamu Borcu, (GSYH yüzdesi)

1.7. Ağustos 2011'e doğru gelişmeler

- Bankalarda kredi dağılımında özensizlik
- Bazı sermaye verileri tartışmalı
- Finansa düzenleme ilk aşamada oldukça sınırlı ve dağınık kaldı
- Devlet borçları özellikle Avrupa'da tırmandı
- Uluslar arası eşgüdüm çok zayıf kaldı, medyatik adımlar öne çıktı
- 21 Temmuz AB 2011 ve Ağustos Fed kararları
- Kredi Değerlendirme Kuruluşlarınca ABD tahvili notunun düşürülmesine ilişkin gelişmeler
- Faizler, ABD tahviline ilgi,

1.8. Ağustos 2011

- Ağustos 2011'de gelişmiş ülkelerde kırılğanlıkları artırıcı gelişmeler sonucunda ortaya çıkan sarsıntı
- Güney Avrupa'da birçok ülkede ciddi boyutta kamu borcu sorunu
- Özellikle AB'de bazı önemli bankaların sermaye açısından ve genelde kırılğanlığı
- Kredilerde daralma
- Yunanistan'ın başta kamu borcu olmak üzere çok kritik durumu

1.9. Ağustos 2011 sonrası

- AB ve ABD’de müdahale ve önlemler
- QE2
- AB Euro Alanı 26 Ekim 2011 kararları
- EFSF
- AB Aralık 2011 ve Şubat Mart 2012 kararları
- Yunanistan’a IMF’nin de katkısıyla AB öncülüğünde çok kapsamlı bir destekle borcun yeni koşullarda finansmanı ve sosyal tepkileri artıran sert koşullar
- Euro alanında para politikasının ortak olması ile maliye politikasının ayrı kalmasının sürdürülemezliğine çözüm yönünde AB’de mali birlik adımı ve İngiltere ve Slovakya dışında anlaşma

1.9. (devam) Ağustos 2011 sonrası

- ESM
- Ama yine de AB'de daha çok birlik yönünde yeterince güçlü olunmaması
- İspanya, Portekiz, İtalya, İrlanda'nın güçlükleri, kırılganlıklar,
- Yunanistan'da belirli güçlüklerin sürdüğünün hissedilmesi
- AMB'nin 1 Trilyon euro'yu bulan LTRO sağlaması ile öncelikle Avrupa'da önemli rahatlama
- Bununla birlikte özellikle Avrupa'da kırılganlığın ortadan kalkmamış olması

2. EĞİLİMLER

2.1. Seçilmiş ana eğilimler

1. Bilgi Ekonomisi sürecinin yoğunlaşması
2. Yükselen ekonomilerin dünya ekonomisinde önemli dinamik güçler haline gelmesi
3. Gelir eşitsizliğinde artış
4. Finans sektörüne ilişkin yapılanma hareketleri ve düzenleme süreci
5. Kriz sonrasında kamunun işlevinde farklılık
6. Kriz sonrası işsizliğin daha yüksek düzeyde seyretmesi
7. Uluslar arası düzeyde yönetim sorunu

2.1.1. Bilgi Ekonomisi

- Bilgi Ekonomisi en kritik temel sürükleyici güçlerden
- Bilim ve teknolojinin etkileşerek üretimi-ekonomiyi şekillendirmesi sürecinde bilimin öne çıkması, olağanüstü potansiyeller
- Bu süreçte patentin, fikri mülkiyetin giderek daha çok önem kazanacak olması
- Gerekli ihtiyatı mutlaka göstermek kaydıyla, bilim ve teknoloji alanında bir dizi yeni ve önemli potansiyeller taşıyan gelişme ve uygulama alanları
- Biyoteknoloji-genomik, olağanüstü ilaçlar-ve bu gelişmenin sosyal güvenlik-eşitlik alanlarında gündeme getireceği yeni konu ve sorunlar

2.1.2. Bilgi Ekonomisi

- Malzeme bilimi, örneğin Graphene adlı maddenin üretimi, birçok sektörü derinden etkileyebilecek olağanüstü özellikleri
- Nanoteknoloji, Biyoenformatik, Süpermikroelektronik
- Cloud (Bulut)'un bilişim alanında ekonomik etkisi güçlü yükselişi
- Son yıllarda bilişim, sosyal medya ve diğer teknolojiler şirketlerinin ekonomik değerinin dev boyutlara varması

2.1.3. Bilgi Ekonomisi

- Bilgi Ekonomisi sürecinin teknik bir olguya indirgenemeyeceği
- Ekonomik, sosyal ve özellikle insangücü boyutu
- İnsanın Bilgi Ekonomisi potansiyelinden yeterince ve eşitlikçi biçimde yararlanabilmesi açısından bu hedefi gözetilen ileri bir eğitim sisteminin kilit rolü
- Eğitimin aynı zamanda en kritik ekonomik faktörlerden biri haline dönüşmesi
- Örneğin ABD’de artık imalat sanayisinde çalışmak için yüksek okul mezunu olma gereği
- Yükselen ekonomilerin, Çin ve Hindistan’ın Bilgi Ekonomisinde ilerlemeleri, Kore’nin bu alandaki gelişmesi

2.2. Yükselen ekonomiler

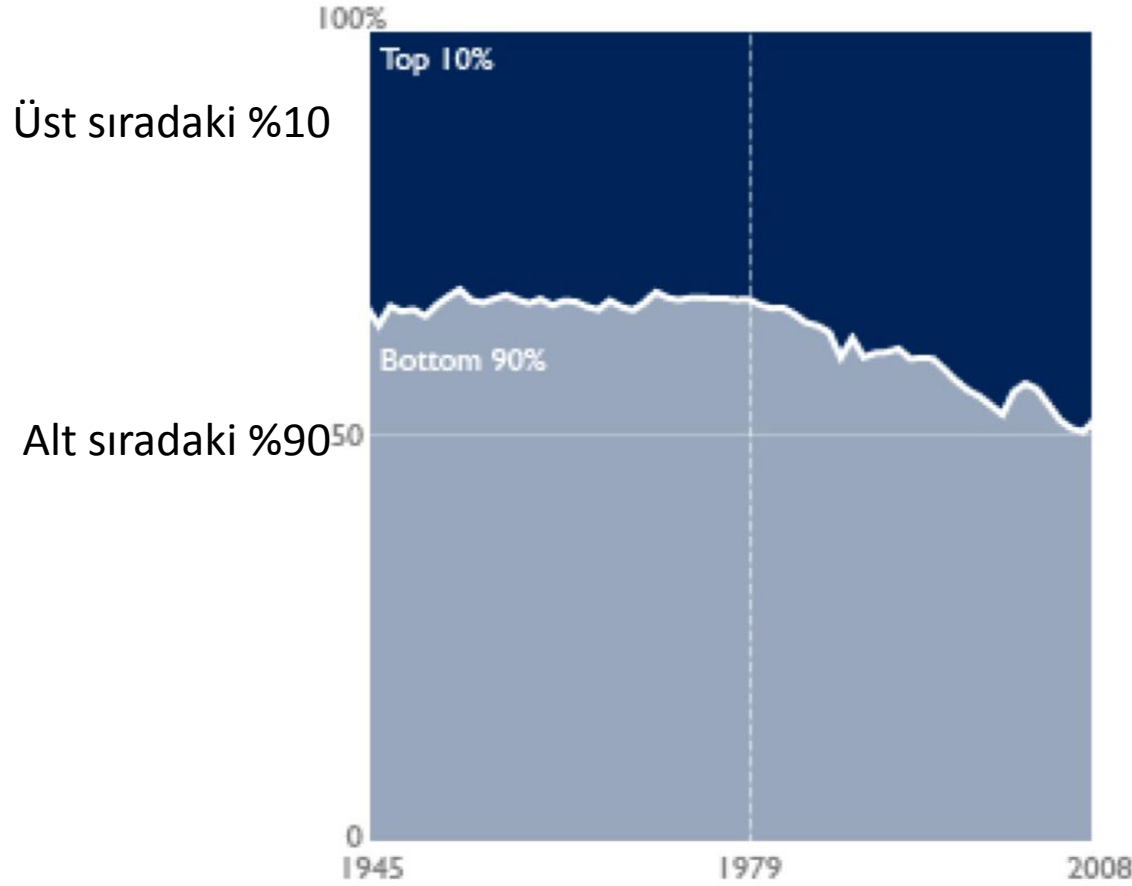
- Yükselen ekonomilerin artan güç ve potansiyelinin Bilgi Ekonomisi alanındaki ilerlemeleri ile yakın bağlantısı
- Yükselen ekonomilerin şirketlerinin artan etkinliği ve iç ve dışta yatırımları
- Çin ve Hindistan'ın yanı sıra, Brezilya, Kore gibi ülkelerin dünya ekonomisinin şekillenmesindeki etkileri

2.3. Gelir eşitsizliğinde artış

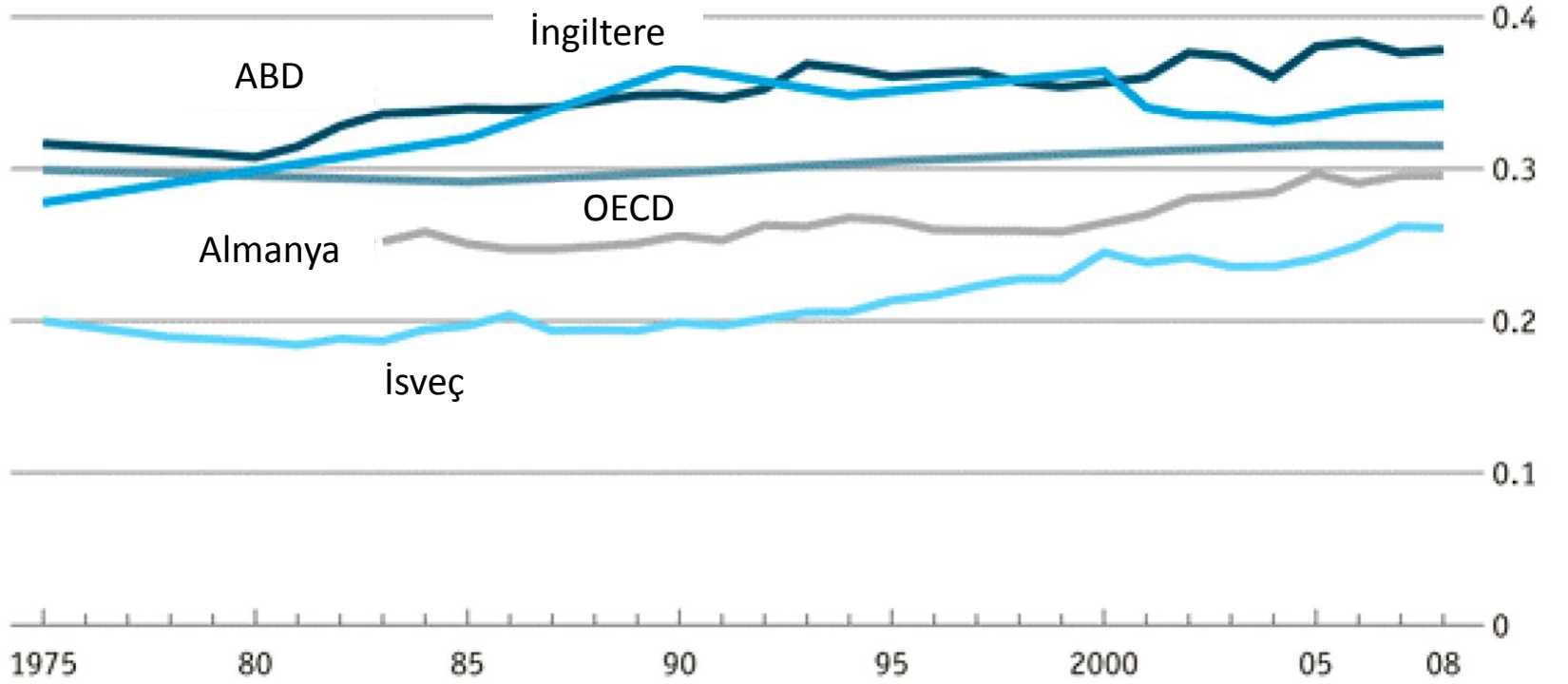
- Genelde ülkeler arası değil ülkeler içinde gelir dağılımında eşitsizliğin önemli ölçüde artması
- ABD’de bu artışın özellikle belirgin olması-2010’ların başında %1’lik üst dilimin payının %20’yi bulması, diğer ülkelerin çoğunda da belirgin eşitsizlik
- Bugüne kadar karşılaşılan Keynesçi talep yetersizliği durumunun ötesinde, sürdürülebilirlik sorunları,
- ABD’de on yıllardır artan temel bir eğilim
- En yüksek gelirin yoğunlaştığı kesimin yatırımı çok kısıtlı tutması aşaması-Kemal Derviş’in bu konudaki yeni yazısında (Eşitsizlik Tuzağı, Mart 2012) belirttiği gibi tasarruf açısından paradoksal durum

2.3.1 ABD’de Toplam Gelirin Gelir Dilimlerine Göre Dağılımı

(Brookings Enstitüsü)

2.3.2. Gelir Eşitsizliği (GINI Katsayısı)

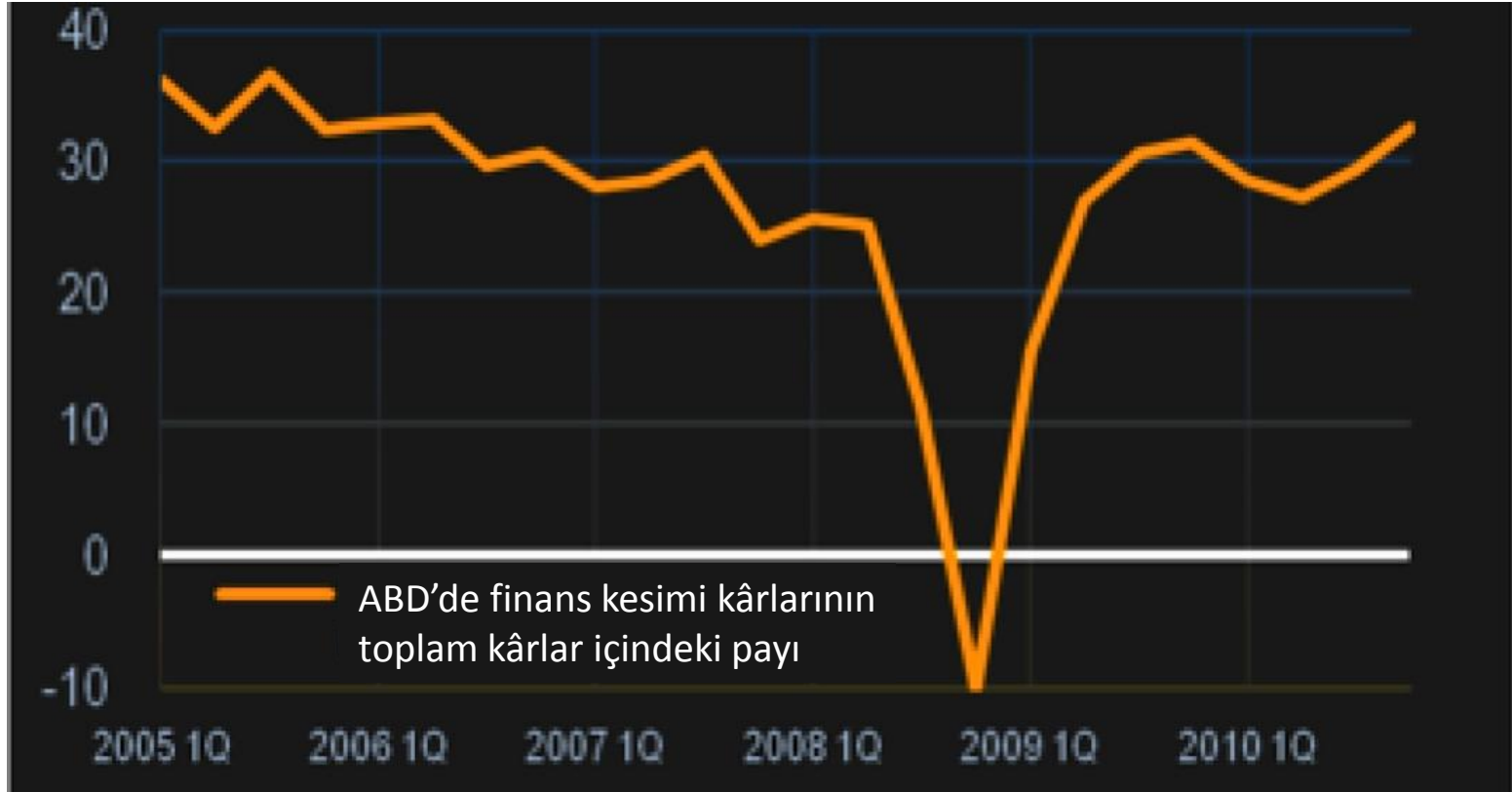

Kaynak: OECD

2.4. Finans sektörüne ilişkin yapılanmalar

- Ekonomik gelişme için sağlıklı yapı ve işleyişi temel ve kritik bir gereksinim olan finans sektörünün kriz öncesi ve hemen sonrasında karlardan aldığı payın örneğin ABD’de olağanüstü yüksekliği
- Prim (bonus)’lerin boyutları ve başarı-ödül ilişkisinin kırılması açısından yeri
- Finans sektörünün işleyişinde artan sayıda yolsuzluk, saadet zinciri
- Çöken bankaların zararlarının kamulaştırılmış, karlarının özelleştirilmiş olması
- Finans sektörünün düzenlenmesi sürecinin kritikliği, özellikle gölge bankacılık gibi alanlarda, Hedge Fonlar konusunda vb
- Finanstaki gelişmeler ışığında Akerlof ve Shiller’in de 2009 tarihli kitaplarında (Animal Spirits) belirttikleri gibi insan davranışlarını ekonomide daha çok dikkate alma gereği
- Kriz sonrasında da risk algısının kırılğanlığının sürmesi
- Özellikle uzun vadeye yönelik risk algısının zayıflığı

2.4.1. Finans Kesimi Kârları

2.4.2. Wall Street Primleri

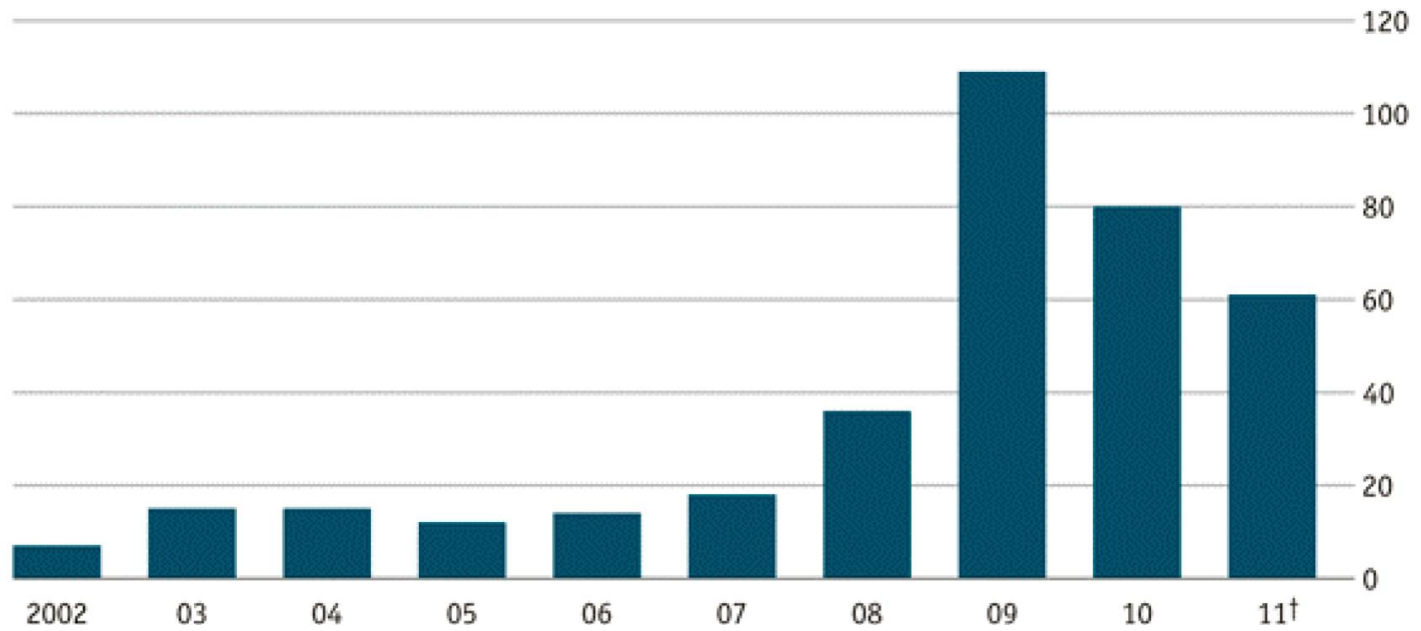
Toplam, Milyar \$

Ortalama, \$'000

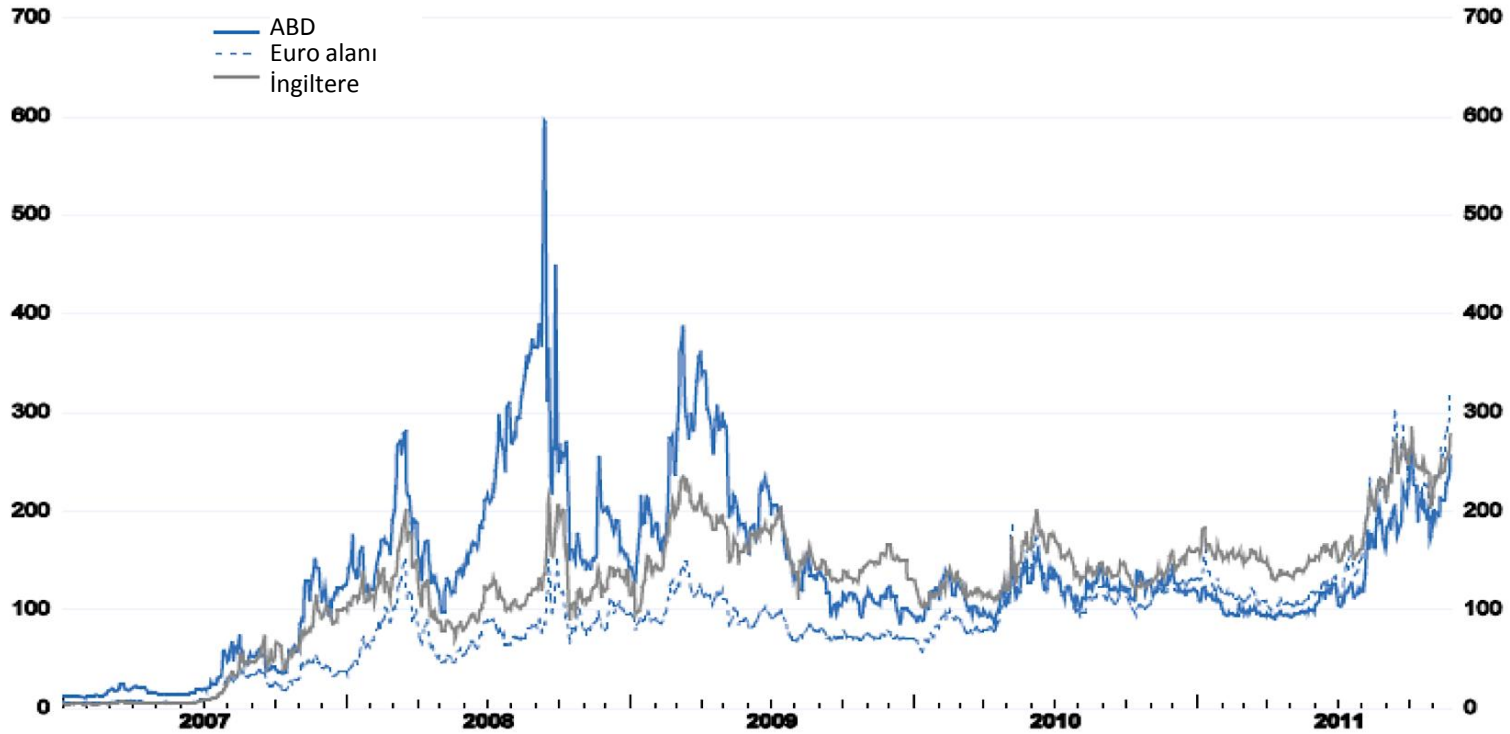
Kaynak: New York Eyalet Teftiş Ofisi

2.4.3. ABD'deki Saadet Zinciri Sayısı

Kaynak: Marquet International

2.4.4. Finansal sektörün risk algılamaları (Banka CDS oranları)

Kaynak: Datastream

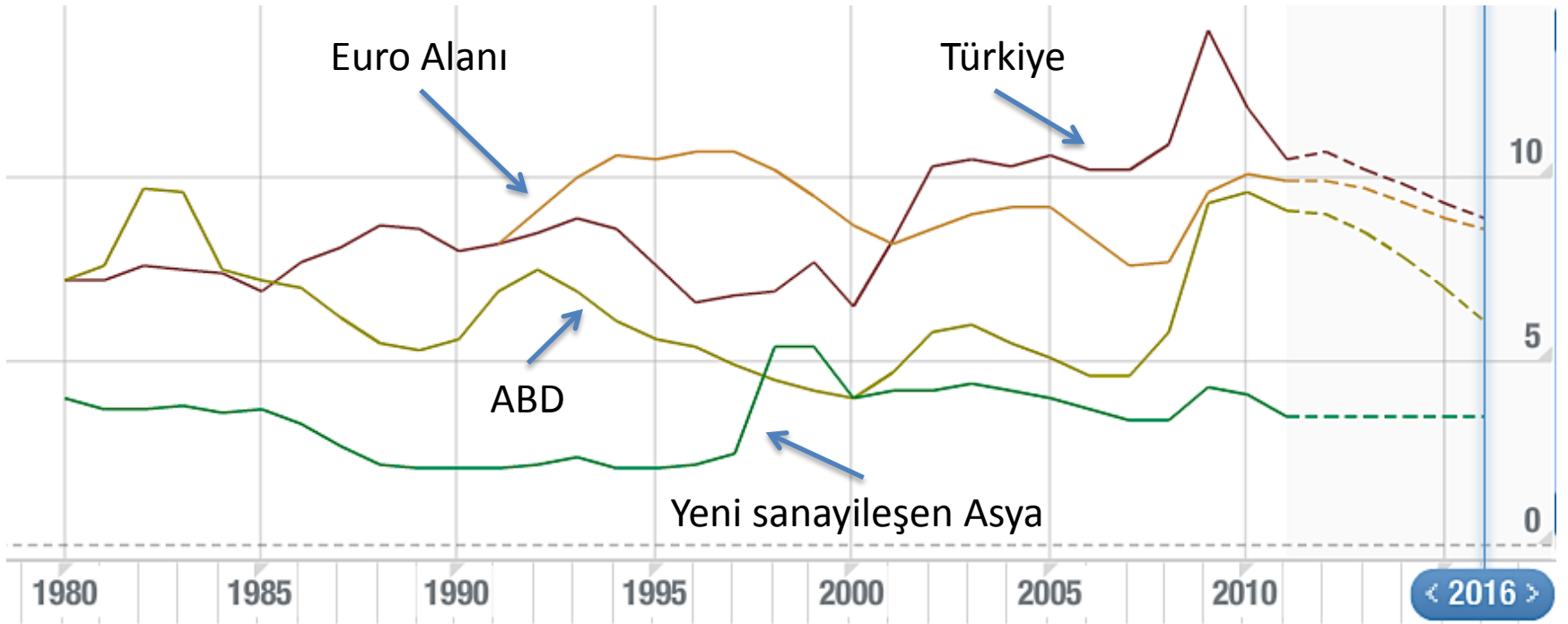
2.5. Kriz sonrasında kamunun işlevi

- Krizin etkilerine karşı önlemlerin yol açtığı kamu işlevleri
- Korumacılık önlemlerinde sayı olarak belirgin artış, ama - bugüne kadar-dünya ticaret sistemi üzerinde etki bakımından görece olarak sınırlı kalması
- Buna karşılık kritik yeni düzenleme faaliyetleri ve kurumları
- Bazı ülkelerde egemen fonlar –teknik nedenlerle oluşanlar ötesinde
- Üretime girmeksizin genelde kamunun ekonomideki işlevlerinde artış
- Kamu-özel sektör ve sosyal paydaşlar arasında işbirliği açısından yeni perspektifler, piyasa mekanizması çerçevesinde aynı zamanda kamu çıkarını gözetilen yapılanmaların düşünülmesi önerisi

2.6. Kriz sonrası işsizliğin daha yüksek düzeyde seyretmesi

- Gelişmiş ekonomilerde yüksek işsizliğin sürmesi
- İlk aşamada iyileşmenin hızlı olduğu ekonomilerde de istihdamın aynı ölçüde düzelmemesi
- Özellikle ABD’de uzun süreli işsiz sayısında büyük artış
- İspanya gibi ülkelerde genç işsizliğinin olağanüstü boyutlara tırmanması

2.6.1. İşsizlik Oranı

2.7. Uluslar arası düzeyde yönetim

- Dünyada küresel ısınma-çevre kirliliği gibi alanlarda ortak önlemler gereğinin yanı sıra makroekonomik alanda işbirliği ve eşgüdümün de daha kritik hale gelmesi
- G 20'de eşgüdümü artırmanın gerekliliği
- AB içinde birlik yönünde adımların daha önemli hale gelmesi
- Bilgi Ekonomisi sürecinin de etkisiyle gelişmenin daha karmaşık hale gelmesinin analiz ve yönetim alanında ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlar

3. ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEM VE DAHA UZUN VADE

3.1. İlk 3 yılın önemi

- Öne çıkan eğilimler ışığında önümüzdeki 3 yılın, ve bu süre içindeki önlemlerin daha uzun vade için kritik olması
- Krizin kalıcı etkilerini sınırlayıp önleme gereği
- Kriz öncesi oluşan ve bir ölçüde artmaya devam eden gelişme ivme ve kapasitesinin değerlendirilmesi
- Larry Summers, Paul Krugman gibi iktisatçıların da belirttiği doğrultuda, hemen kapsamlı kısıtlayıcı önlemlere başvurmak yerine mali istikrar önlemlerini bunlara duyulan ihtiyaç perspektifinde daha uzun vadede tamamlayacak şekilde gözetmek ve gerçekleştirmek

3.1. (devam) İlk 3 yılın önemi

Önümüzdeki üç yılın seyrini en çok etkileyecek faktörler arasında:

- Eğilimler bölümünde kritik bir etmen olarak belirtilen makro ekonomik alanda uluslar arası düzeyde işbirliği ve eşgüdüm
- AB içinde mali birliğe yönelik gelişme
- ABD'de ekonomik kararlara yönelik olarak siyaset ve yönetim alanında belirli bir uyum
- Finans alanında uluslar arası düzeyde düzenleme
- İşsizliği sınırlayacak adımlar
- Talep düşüklüğünü aşma yönünde gelişmeler ve yatırımlar

3.1. (devam) İlk 3 yılın önemi

- Dünya Ticaret Örgütü'nün faaliyet alanı çerçevesinde Doha Anlaşmasının çok kısa sürede sonuçlanması beklenmemekte ama bu konuda anlaşma sağlanması önümüzdeki birkaç yıl içinde gündemde olacak
- MENA bölgesindeki gelişmeler
- Enerji ve emtia

3.2. Daha uzun vade

- Kriz öncesi OECD model çalışmasında (OECD, R. Duval, C. Dela Maissonnaise, 2009) temel senaryoda tahmin edilen 2006-2025 döneminde dünya ekonomisindeki yıllık ortalama toplam GSYH büyümesi:

Dünya % 3.8

ABD % 2.4

Çin % 6.6

Hindistan % 7.6

AB 27 % 2.4

- Kriz sonrası ve bugünkü koşullar karşısında bu tahminler özellikle AB için yüksek gözüküyor

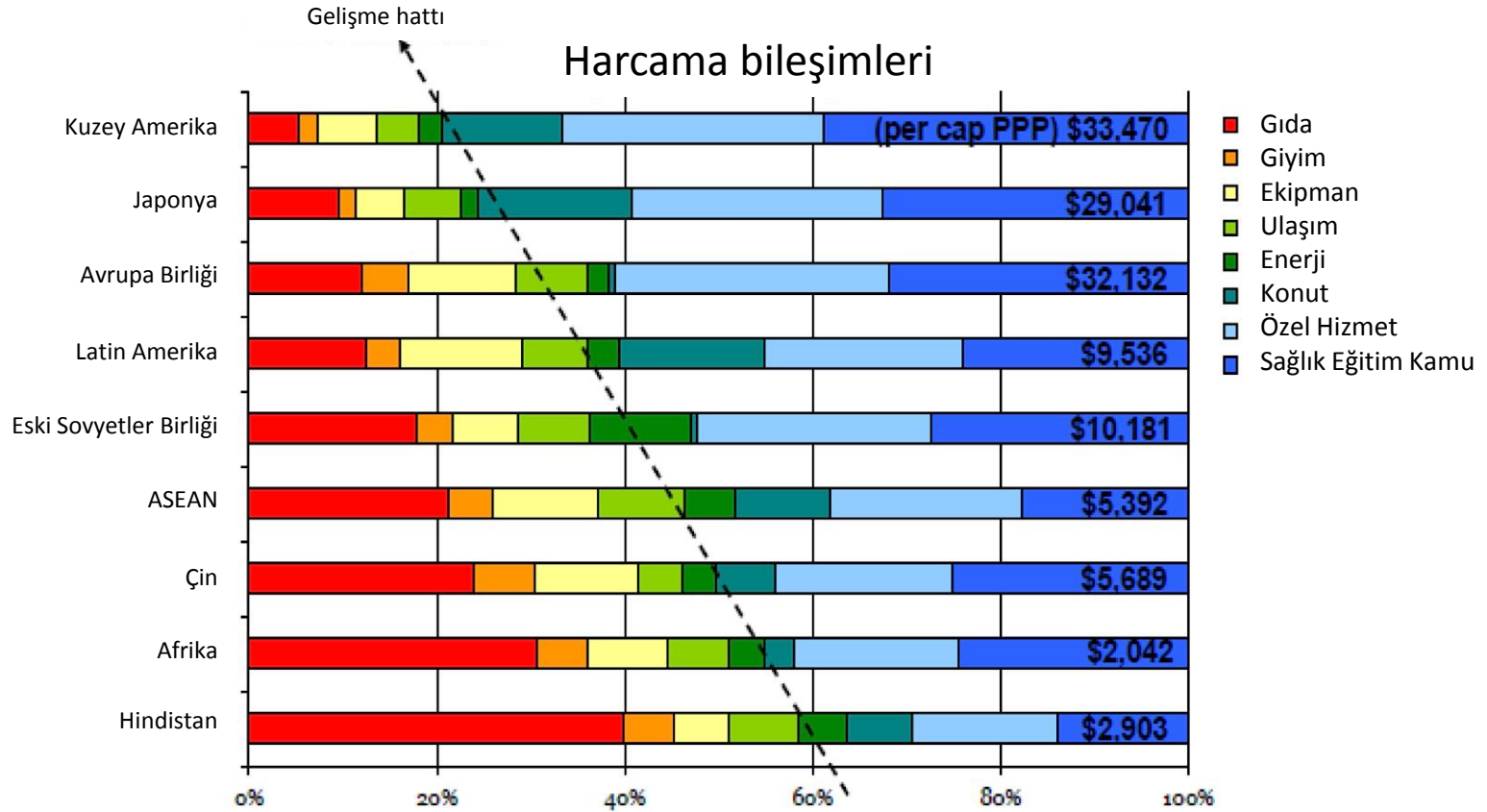
3.2 (devam) Daha uzun vade

- Ama kritik önlemler hayata geçirilir ve eşgüdüm gerçekleşirse ilk yıllardaki düşük büyümeden sonraki yıllarda bazı bölgelerde-özellikle yükselen ekonomilerde- bu çalışmada ortaya konan ortalamadan daha yüksek oranlara ulaşılabilir.
- Sonuç bu çalışmada tahmin edilen büyüme hızına oldukça yakın,en azından bugün gözükenden daha yakın olabilir.
- Dünya ekonomisinin büyüme potansiyeli buna olanak verecek nitelikte
- Burada ayrıca ele alınmayan sosyal gelişme ve küresel ısınma-çevre ve enerji çok kritik faktörler. Aynı şekilde Emtialar da önemli.

3.3. Gelişme sürecinde yapı değişimleri

- Gelişme sürecinde gelir düzeyine göre harcama bileşimleri öne çıkan alanlar hakkında ipucu veriyor
- İzleyen Grafikte (3.3.1.) eğitim ve sağlığın artan önemi yansıyor.
- Bilgi Ekonomisi süreci bu süreci daha da hızlandıracak

3.3.1. Gelir Düzeyine Göre Harcama Bileşimleri

Kaynak: Dünya Bankası ve Global Trade Analysis Project

4. TÜRKİYE AÇISINDAN ETKİLER VE PERSPEKTİFLER

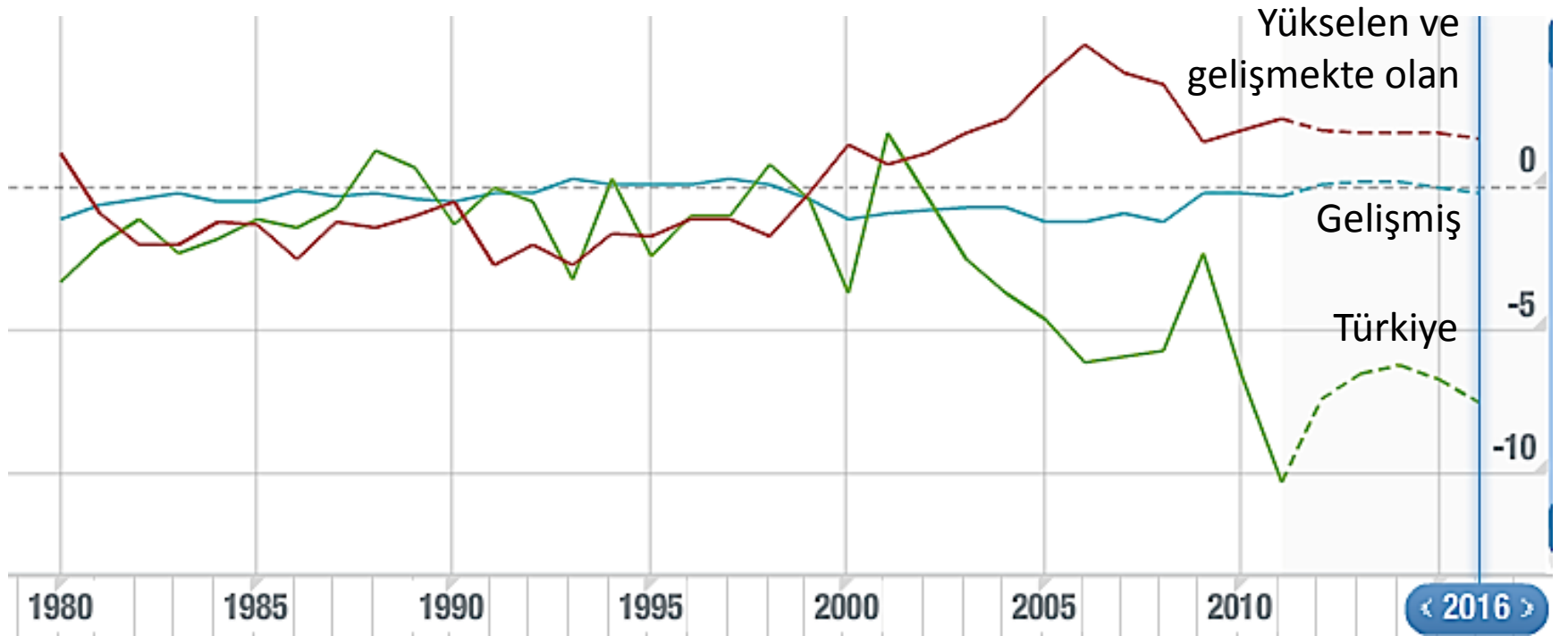
4.1. Kriz aşamasında

- 2001-2002 yıllarında alınan kapsamlı önlemlerin uygulandığı süreçte 2008 krizine kadar görece olarak yüksek büyüme ve ihracat artışı
- Türkiye ekonomisinin gelişme potansiyelinin yüksekliği
- Krizde sert bir etki, görece olarak kısa sürede dünya ekonomisiyle birlikte bu alanlarda iyileşme

4.2.1. Kritik alanlar-üretim modeli-Bilgi Ekonomisi

- Cari açığın boyutları çok yüksek
- Özellikle AB'deki düşük büyüme nedeniyle ek kırılganlık
- Konunun % 13'e düşen düşük iç tasarruf, kısa vadeli sermaye hareketleri, kur boyutları da var
- Daha önemlisi, üretim ve ihracat modelinin ithalata aşırı bağımlı olması sonucu yüksek cari açıkla yakın bağlantısı
- Dani Rodrik yeni yazısında (Küresel Finansal Kriz sonrasında Türkiye Ekonomisi, Ocak 2012) finansman sorunu ile birlikte getiri sorununun da ele alınmasını öneriyor

4.2.1.1. Cari Açık (GSYH'ye Oranı) (%)

4.2.2. Kritik alanlar-üretim modeli-Bilgi Ekonomisi

- Öncelikle Türkiye'nin geleneksel sektörlerdeki ve tarımdaki gelişmenin yanı sıra Bilgi Ekonomisi sürecini yakalaması gereği.
- Bu, geleneksel sektörlerdeki gelişme için de bir ihtiyaç.
- Bugünkü ileri teknoloji mal ihracatı düşük
- İhracat yükseldi ama dünyada toplam ve kritik ürünlerdeki pazar payı artışı sağlanmıyor, TV gibi başarılı olunan bir üründe pay tekrar düşebiliyor
- Biyoteknoloji gibi kritik bir alanda gelişme son derece sınırlı
- Teknolojinin makine ithali ile sağlanmasının sınırları

4.2.2. (devam) Kritik alanlar-üretim modeli- Bilgi Ekonomisi

- Hausmann'ın çalışmasında Türkiye'de ihracatın gelişmiş pazarlara yönelik çeşitlenme sürecindeki ilerleme vurgulanıyor
- Diğer taratan bugün Türkiye konumundaki bir ekonominin ihracat yaptığı ekonomilere yakınsaması daha kapsamlı politika ve dönüşümler gerektiriyor; bu yakınsamanın bugünkü yapılar ve politikalar dizisi çerçevesindeki bir gelişme sonucunda bir bakıma kendiliğinden gerçekleşmesini beklemek yanıltıcı olur
- Bilgi Ekonomisi odaklı dünya ve AB değer zincirlerine katılma gereği
- Bunun için en başta sanayi tarafından teknolojik gelişmeye yüksek talep olması zorunlu

4.2.2.1. İmalat sanayisi üretim ve ihracatının teknoloji düzeyine göre dağılımı

(Yüzde Pay)

Teknoloji Yoğunluğu(1)	TÜRKİYE						AB
	Üretim			İhracat			İhracat(3)
	2002	2006	2010(2)	2002	2006	2010	2009
Yüksek	5,1	4,5	4,2	6,2	5,6	3,4	22,2
Ortanın Üstü	18,2	23,6	23,4	24,3	30,8	32,2	39,7
Ortanın Altı	26,7	32,1	33,9	22,8	29,0	31,8	18,1
Düşük	50,0	39,8	38,5	46,8	34,6	32,6	20,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

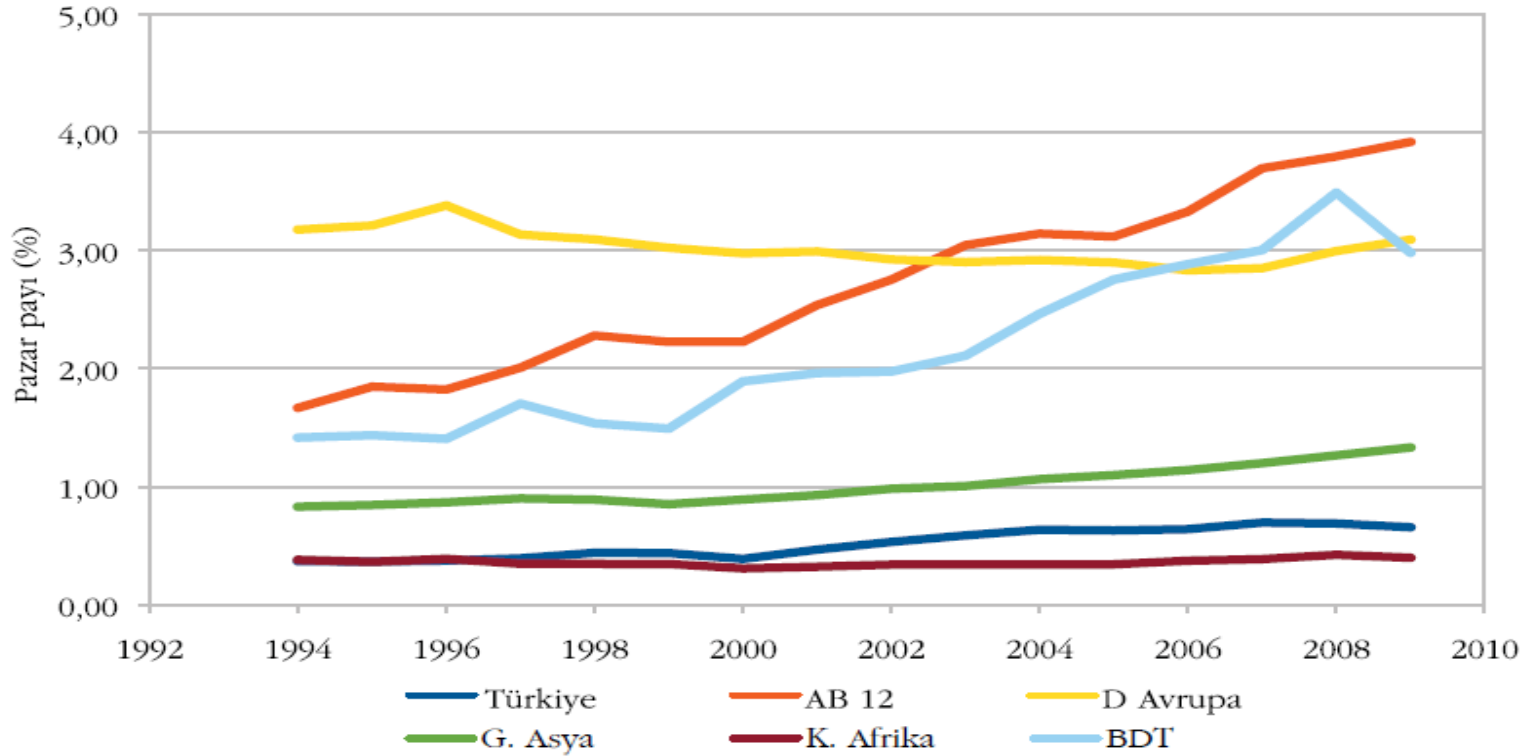
Kaynak: TÜİK, OECD STAN Veritabanı

(1) OECD Science, Technology and Industry Scoreboard sınıflandırması esas alınmıştır.

(2) 2008 yılı fiyatlarıyla Kalkınma Bakanlığı tahminidir.

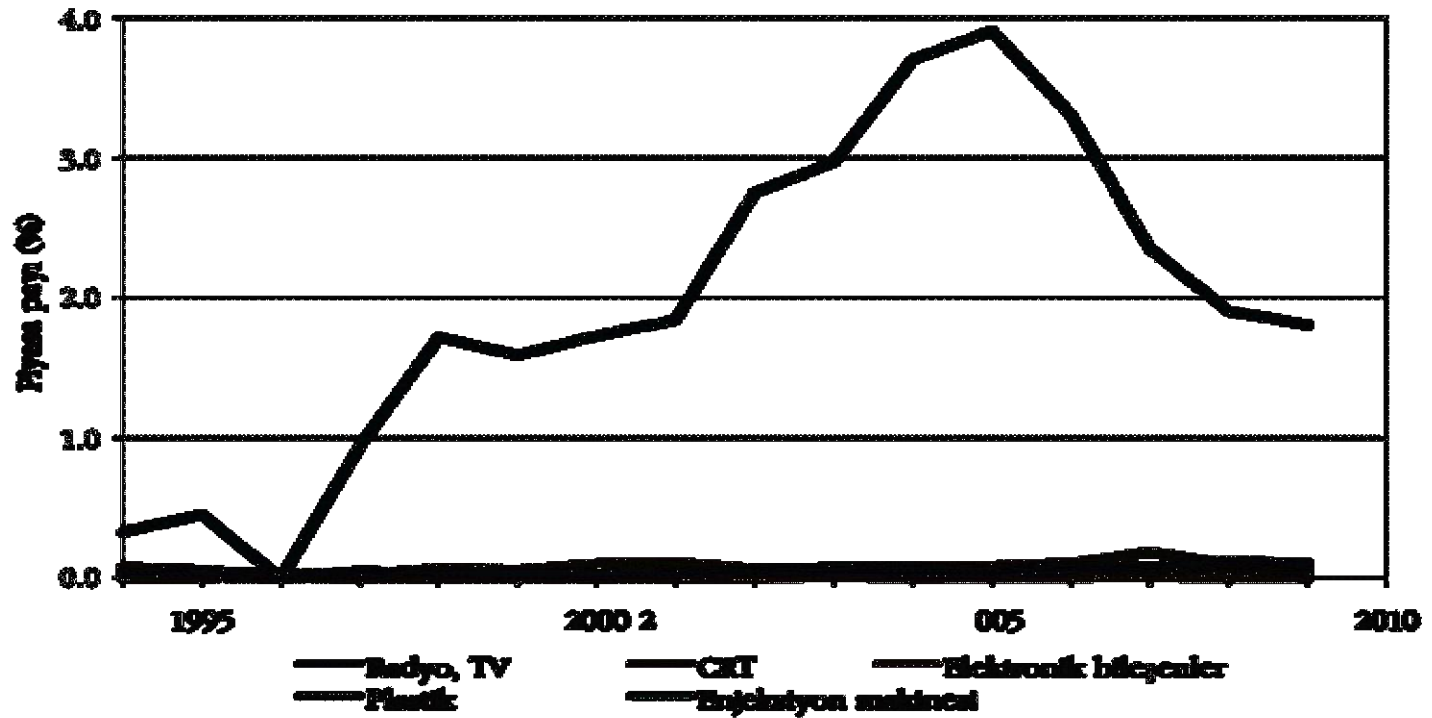
(3) OECD üyesi AB ülkeleri.

4.2.2.2. Dünya ihracatında pazar payı

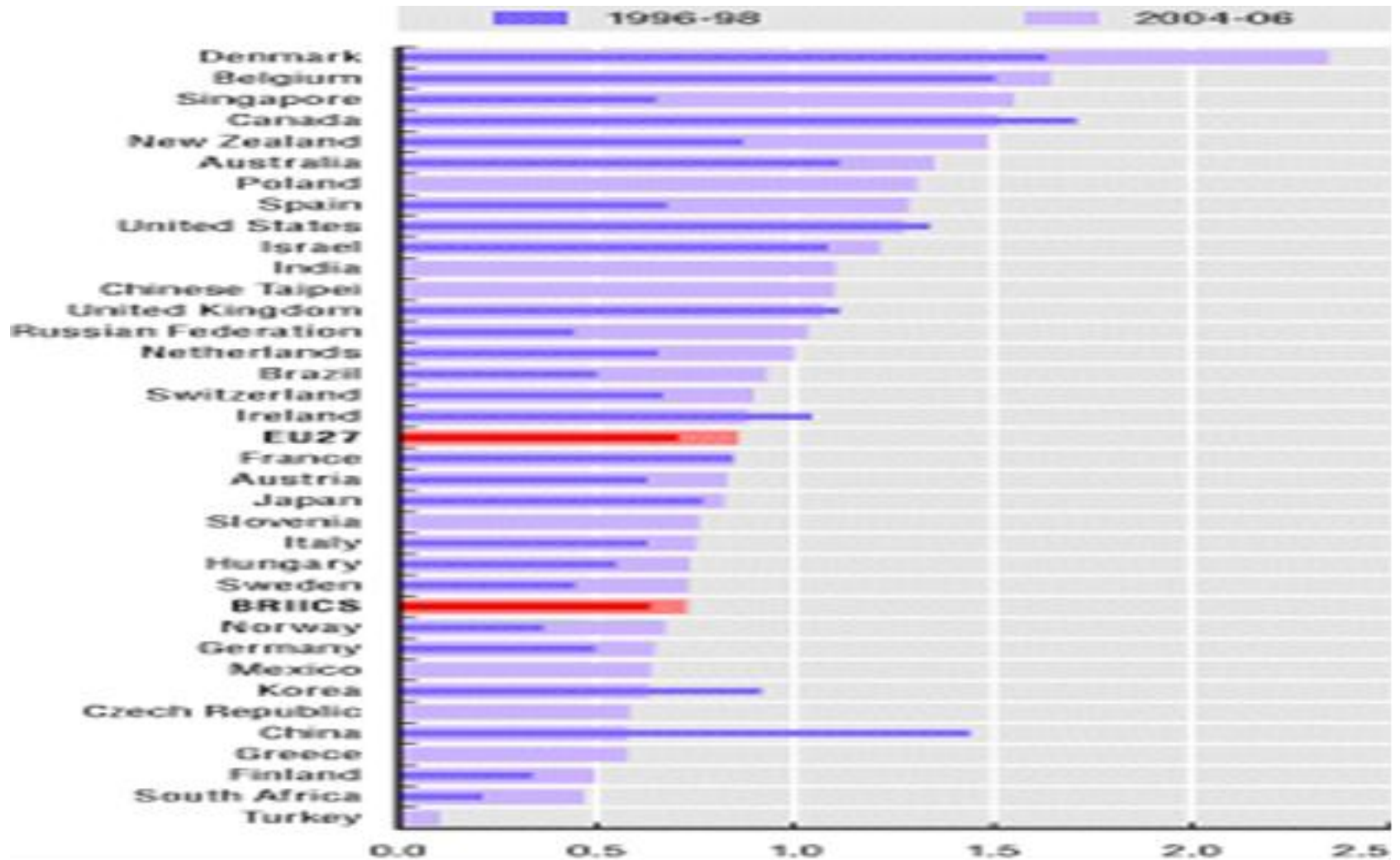
Kaynak: ULUSLARARASI ÜRETİM ZİNCİRLERİNDE DÖNÜŞÜM ve TÜRKİYE'NİN KONUMU.Erol Taymaz, Ebru Voyvoda ve Kamil Yılmaz. 2011 Tusiad-Koç Üniv EAF

4.2.2.3. TV Üretim Zincirinde Türkiye'nin payı

Kaynak: *ULUSLARARASI ÜRETİM ZİNCİRLERİNDE DÖNÜŞÜM ve TÜRKİYE'NİN KONUMU*.Erol Taymaz, Ebru Voyvoda ve Kamil Yılmaz. 2011 Tusiad-Koç Üniv EAF

4.2.2.4. Biyoteknoloji sektöründe AB üyesi ve yükselen ülkelerin karşılaştırmalı durumu (AB verisi)

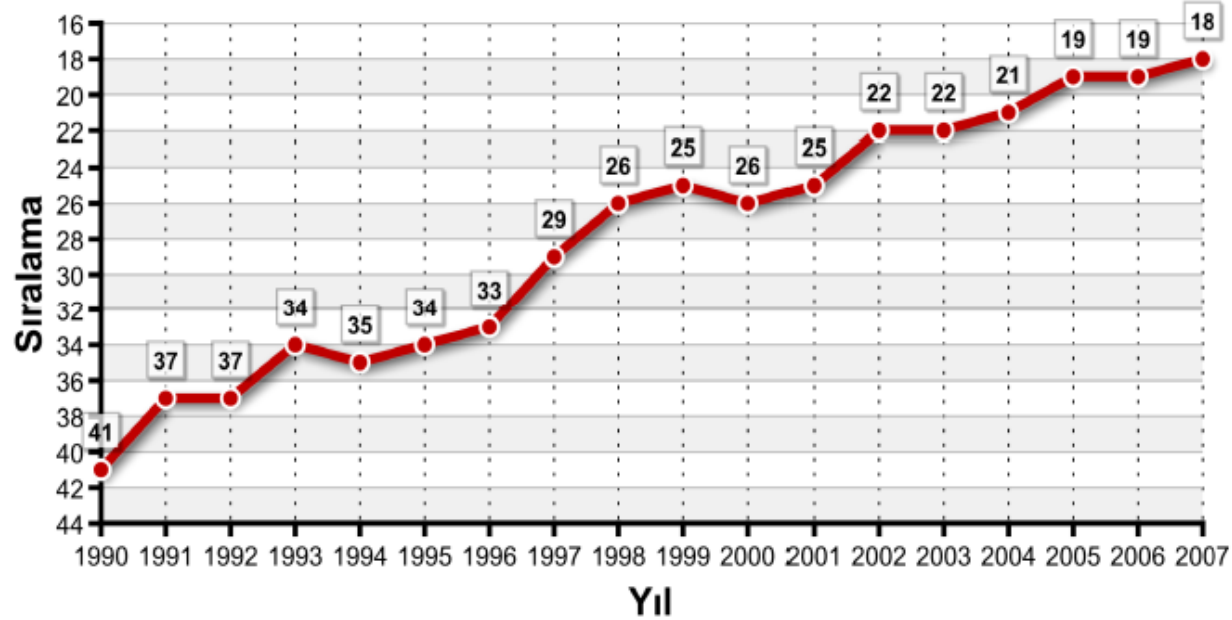

4.2.3. Kritik alanlar-üretim modeli-Bilgi Ekonomisi

- Türkiye Bilgi Ekonomisinin kritik göstergelerinden bilimsel yayın sayısında önemli bir düzeye ulaşmış durumda
- Buna karşılık en kritik faktörlerden biri olan uluslar arası **patent** alanında çok gerilerde.
- Uluslar arası patent durumu bir dönem sonra gelişmeyi çok yakından etkileyecek bir nitelik kazanacak
- Uluslar arası patent sayısını mutlaka artırmak gerekiyor
- Bugünkü bu fark bir ölçüde teknolojik gelişme talebinin yükseltilmesi gereğine de işaret ediyor.

4.2.3.1 Bilimsel Yayın

Bilimsel Yayın Sayısı Bakımından Türkiye'nin Dünya Sıralamasındaki Yeri

Kaynak: Thomson's ISI Web of Science

17.11.2008 tarihi itibarıyla güncellenmiştir.

4.2.3.2. ABD Patent Ofisinden Yılda Alınan Patent Sayısı

	1998	2002	2008	2011
Türkiye	2	18	35	52
ABD	90.697	97.125	92.001	121.261
Almanya	9.582	11.957	10.085	12.968
Brezilya	88	112	133	254
Çin	88	391	1.874	3.786
Fransa	3.991	4.421	3.813	5.022
Japonya	32.118	36.339	36.679	48.256
Güney Kore	3.362	4.009	8.730	13.239

Kaynak: ABD Patent ve Marka Tescil Ofisi

4.2.4. Kritik alanlar-üretim modeli-Bilgi Ekonomisi

Türkiye’de Bilgi Ekonomisi yönünde geliştirilebilecek alanlardan bir bölümü:

- **Tarımsal ürünlerde** gelişme –biyoteknoloji de araştırılarak: ciddi bir potansiyel, ama güvenliğini sağlamak kaydıyla, dolayısıyla araştırılması gerek, özellikle Türkiye’nin endemik bitki zenginliği dikkate alınarak
- **Gıda sanayisi** kişiye özgü beslenme ihtiyaçlarının karşılanmaya başlanmasını da içeren sıçrama
- **Tıp biyoteknolojisinde** dünya ilaç sanayisinde de etkili olabilecek çalışmalar

4.2.4. Kritik alanlar-üretim modeli-Bilgi Ekonomisi

- **İnşaat** sektörünün malzeme alanı dahil daha ileri teknoloji girdilerinin üretilmesi
- **Tüketici elektroniğinde özellikle chip** tasarımında belirli düzeylere ulaşılması
- **Otomotivde çok daha güçlü bir Ar-Ge ve tasarım** kapasitesi geliştirilmesi ve böylece üretim üssü konumunun da pekiştirilmesi
- Özel uygulamalar da içeren **bilişim** teknolojisini geliştirme faaliyetleri

4.3. Kritik alanlar- işgücü

- Türkiye demografik fırsat penceresinden yararlanmaya devam ediyor
- Ama üretim modelinin istihdam boyutu da zayıf
- Büyümeye katkılar tablosu bu durumu gösteriyor

4.3.1. Büyümenin kaynakları, %

İşgücü:	5.4
Sermaye birikim ve kullanımı:	84.7
Toplam Faktör Verimliliği:	9.9

Kaynak: Saygılı ve Cihan, 2008

4.4. Kritik alanlar-kadınların ekonomiye katılımı

- Kadınların işgücüne katılım ve istihdam oranları birçok açıdan önemli bir eşitsizlik ve kayıp
- Türkiye'nin AB ve dünya ekonomisi ile bütünleşmesi açısından da

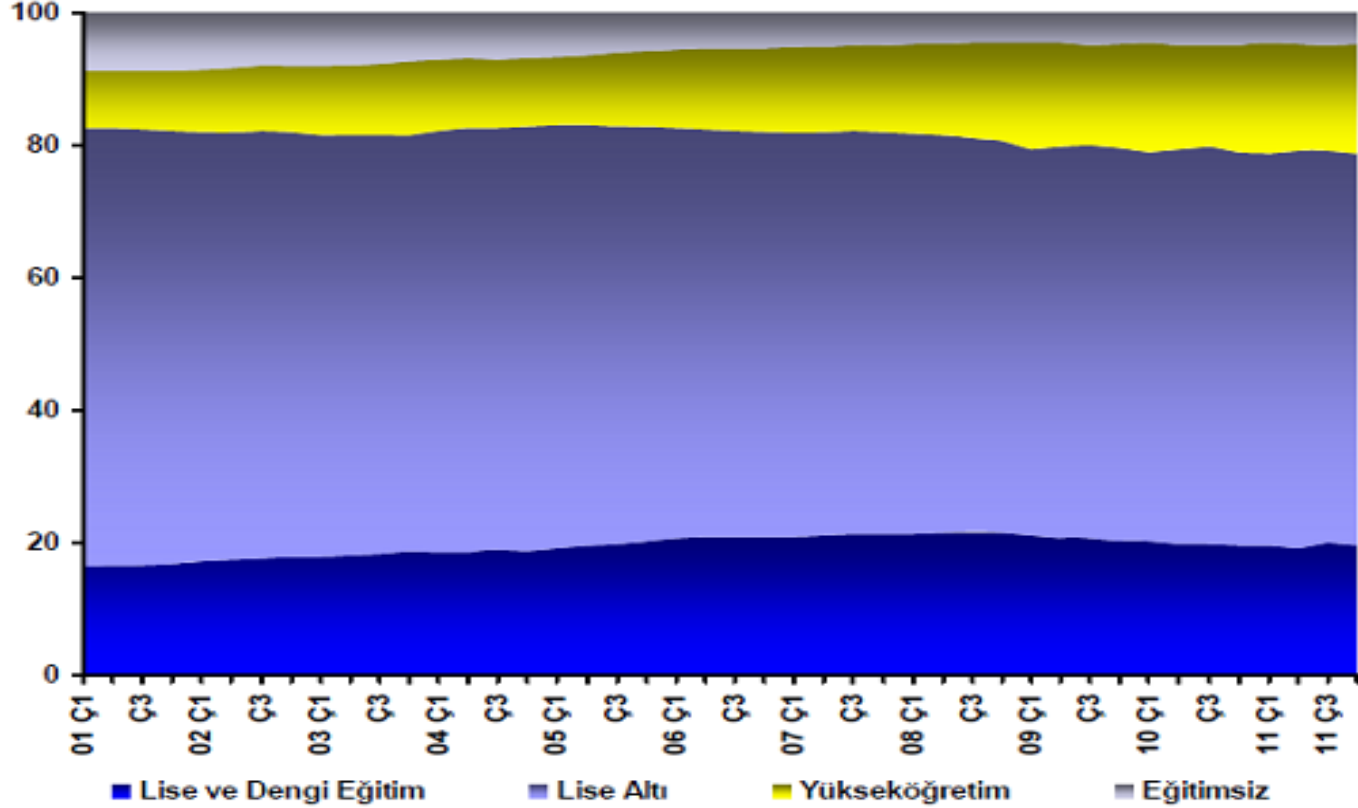
4.5. Kritik alanlar-eğitim

- Türkiye’de genel işgücünün eğitim düzeyi çok düşük
- Nitelik olarak da Pisa ölçümlerindeki yeri en gerilerde
- Önemi zaten bilinen eğitim bugünkü Bilgi Ekonomisi odaklı gelişme sürecinde hayati bir faktör
- Küresel ölçekte şekillenen Bilgi Ekonomisi yönelimli gelişmede uluslar arası sertifikasyona sahip ileri nitelikte eğitim aynı zamanda en kritik ekonomik faktörlerden biri

4.5.1. Eğitim seviyesi-istihdam

Eğitim Seviyesine Göre İstihdam Oranı

(Toplam, Çalışma Çağındaki Nüfusa Oran, 4-Çeyrek Hareketli Ortalama)

Kaynak: TÜİK

4.6. Kritik alanlar-altyapılar

- Lojistik çok kritik bir faktör ve karayollarının, havayollarının yanı sıra demiryolu ve denizyolu taşımacılığı altyapılarının geliştirilmesi ihracat perspektifi açısından da bir ihtiyaç
- Yeterli kapasitede liman gereği
- Çin'in Yunanistan'da kullanım hakkını aldığı limanlar örneği

4.7. Kritik alanlar -Kurallılık

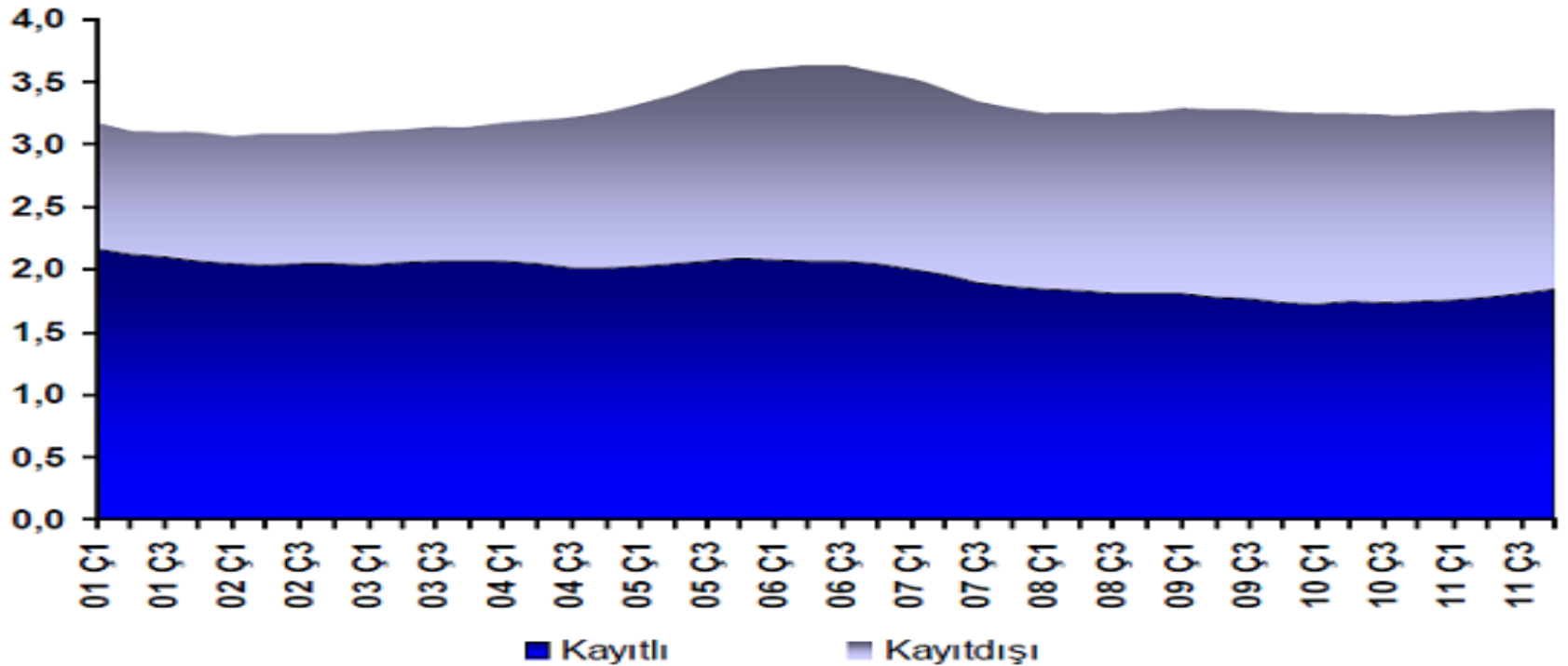
- Türkiye'nin üretim ve ihracat gibi alanlardaki gelişmesinde esneklikler önemlice bir yer tuttu
- Bugün bunların kurallılıkla çelişen bir bölümü, özellikle kayıt dışılık sürdürülemez nitelikte
- Tarım dışı girişimci ve serbest meslek sahipleri kategorisinde bile kayıt dışılığın son derece yüksek olması bu durumu yansıtıyor

4.8. Kritik alanlar –Yönetişim -AB

- Özellikle AB ile üyelik hedefi de dikkate alındığında Türkiye'nin yönetim alanında daha ileri bir aşamaya gelmesi gereği
- Yerel yönetim düzeyinde de
- Şirketler alanında da
- Bilgi ekonomisi odaklı dünya ekonomisi ağlarıyla bütünleşmek açısından da

4.7.1. Tarım dışı girişimci ve serbest meslek sahiplerinde kayıt dışılık

Girişimciler ve Serbest Meslek Sahipleri
(Milyon, Tarım-Dışı, 4-Çeyrek Hareketli Ortalama)

Kaynak: TÜİK

4.9. Kritik alanlar-diğer

- Burada ayrıca ele alınmayan küresel ısınma-çevre ve enerji alanları başta olmak üzere diğer bir dizi kritik alan bulunuyor
- Burada ayrıca ele alınmayan sosyal alanların da yaşamsal önemini ve ekonomik faktörlerle iç içeliğini kaydetmek gerek
- Bu çerçevede kadınların ekonomiye ve sosyal gelişmeye katılımı ve eşit haklar kazanması süreci özel bir öneme sahip.
- Yoksullukla mücadele de en kritik alanlar arasında

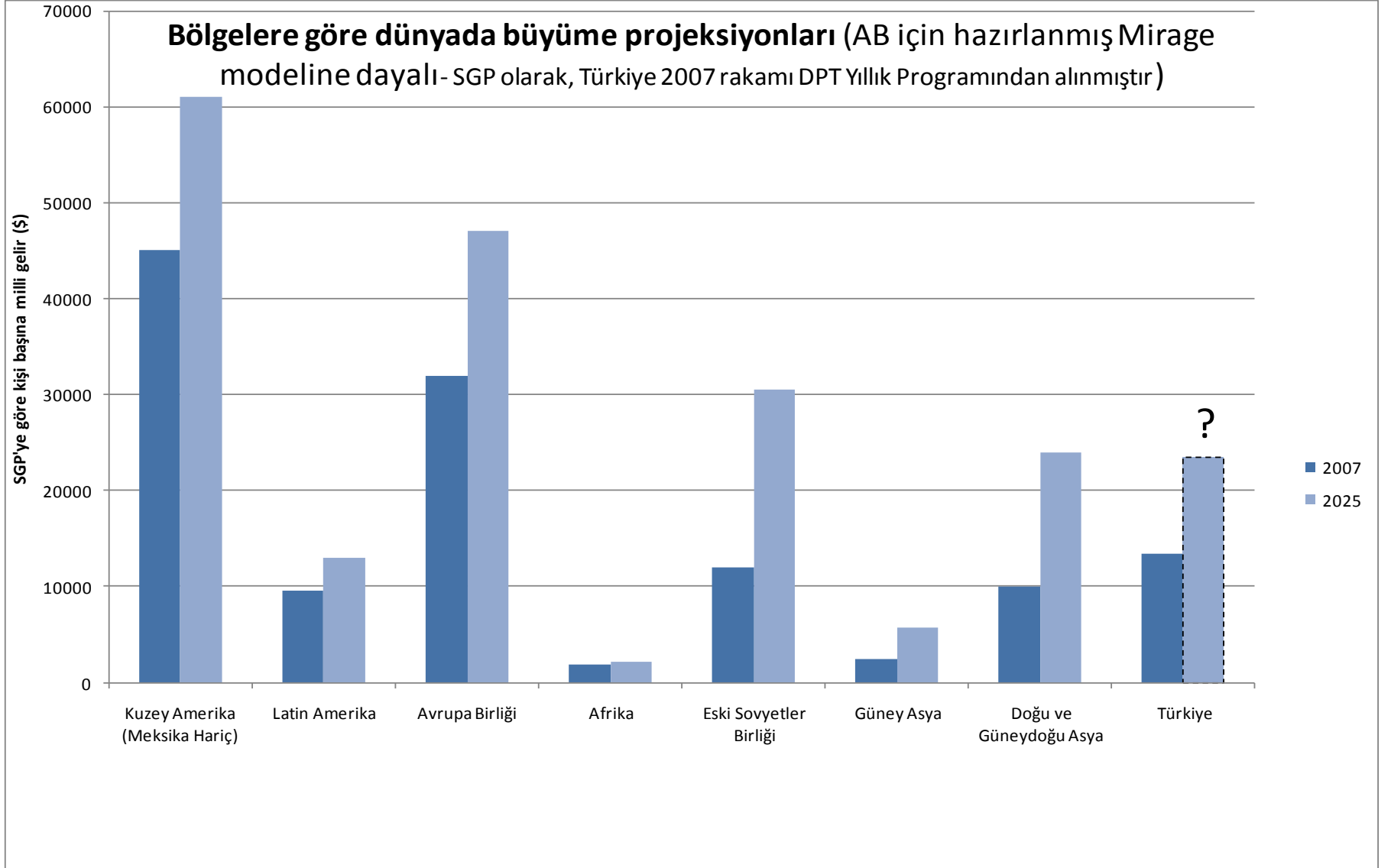
4.10. Dünya ekonomisi içinde perspektif

- Türkiye başta bu ve sosyal dahil diğer kritik alanlarda dünyadaki gelişme süresinin gerektirdiği dönüşümleri başardığı takdirde 2023-2025 ufkuna doğru yılda ortalama % 7 büyümeye gerçekleştirebilir, bu güç hedefe ulaşma potansiyeline sahiptir
- Bu sürece tekabül eden ve Bilgi Ekonomisiyle yakından bağlantılı bir dizi hedef bir sonraki yansıda belirtiliyor
- Çok yaklaşık bir biçimde bir fikir vermek için belirtilen karşılaştırmada, Türkiye'nin % 7 oranında büyümeyi gerçekleştirmesi durumunda bu ufukta dünya ekonomisinde ulaşacağı görece konum da izleyen Grafikte gösterilmekte (Grafik 4.10.1)

4.10.1. 2023 için Bilgi Ekonomisi Alanında birkaç Gösterge

- Türkiye'nin en az iki teknolojide önde olması
- Türkiye merkezli üç şirketin dünyada önde gelen şirketler arasında yer alması
- Bu nitelikte şirketin dünya borsalarında kote olması
- Uluslar arası patent sayısının yılda 1000-1500'ü bulması

4.10.2. Büyüme projeksiyonları,2007 - 2025

4.11. En kritik gösterge

*2050'ye güçlü biçimde
hazırlanma kapasitesi*

4.12. Bu süreçte en kritik faktör

Türkiye'nin bu yüksek performans hedefine ulaşmayı başarabilmesi için:

- Aktörler arasında ana ilkeleri kapsayan bir anlayış birliğine dayalı,
- Bilgi ekonomisi temelli,
- Geleceği ve kamu çıkarını gözeten,
- Ulusal motifi içerirken aynı zamanda evrensel gelişmelerle yakından bağlantılı

bir stratejik yaklaşıma ihtiyacı var.

•

*Kişisel görüşlerimi sizlerle paylaşma olanağını
verdiğiniz için teşekkür ederim.*